

Ignacy Sieradzki

Biblioteka Instytutu Badań Literackich

Biuletyn Polonistyczny 25/3-4 (85-86), 99-103

1982

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ną, a nawet nad prasą XIX w. Zjawisko to jest charakterystyczne również dla innych ośrodków badawczych i odbija się w widoczny sposób na tematyce artykułów zamieszczanych na łamach "Kwartalnika Historii Prasy Polskiej".

Doc. dr hab. Jerzy Myśliński

BIBLIOTEKA INSTYTUTU BADAŃ LITERACKICH

Biblioteka Instytutu Badań Literackich zaczęła powstawać już w pierwszych miesiącach funkcjonowania Instytutu, zaś w grudniu 1949 r. ukształtowała się w osobną jednostkę organizacyjną¹. W październiku tegoż roku jej zbiory wzbogaciły się o tzw. Fundację J. i J. Michalskich, a więc o trzydzieści tysięcy woluminów liczącą bibliotekę (w tym wiele białych kruków), ikonografię (ponad 30 000 obiektów w technikach szlachetnych i poligraficznych) i kolekcję etnograficzną. Filologiczna część księgozbioru (teksty i opracowania literackie, bibliografia, językoznawstwo) licząca ponad 15 000 pozycji stanowiła w tym czasie niemal kompletny warsztat pracy naukowej.

Drugim zbiorem, przejętym przez Instytut w marcu 1953 r., był Gabinet Filologiczny im. Gabriela Korbuta (24 500 woluminów). Zapoczątkował go prywatny księgozbiór uczonego, przekazany Towarzystwu Naukowemu Warszawskiemu, powiększany staraniem J. Krzyżanowskiego, kuratora Gabinetu. Zbiory poniosły dotkliwe straty i uległy rozproszeniu w czasie wojny, były jednak metodycznie i starannie rekonstruowane aż do r. 1955.

Aby skwitować cały "obcy" wkład do księgozbioru Biblioteki, nie można pominąć szczupłej, ale niezmiernie cennej, kolekcji

formalistów rosyjskich F. Siedleckiego, włączonej w r. 1952; nabytego w r. 1957 zbioru kilkuset druków Wielkiej Emigracji pozostałego po Arturze Śliwińskim; wreszcie przejętych z Biblioteki Narodowej w r. 1953 księzek z tzw. daru mandżurskiego - obszernej biblioteki Polonii Charbińskiej, księgozbioru o charakterze oświatowym, włączonego do Biblioteki po znacznej selekcji.

W chwili obecnej Biblioteka IBL posiada 180 000 woluminów (druki zwarte i ciągłe, w tym wiele publikacji obcojęzycznych) i ponad 75 000 pozycji inwentarzowych zbiorów specjalnych. Spełnia ona niektóre funkcje centralnej biblioteki literaturoznawczej w kraju. Do najcenniejszych grup zbiorów należą: teksty literackie i krytyczne z pierwszej połowy XIX wieku oraz przełomu XIX i XX wieku, teksty dziewiętnastowiecznych pisarzy trzeciorzędnych, awangardy XX wieku, współczesnej literatury emigracyjnej, powieści "ludowe", noworoczniki i kalendarze, pamiętniki, etnografia, a z dziedzin nieliterackich - historia oświaty, kwestie społeczne XIX wieku, iudaica. W tych działach Biblioteka IBL może konkurować z najpoważniejszymi bibliotekami humanistycznymi w kraju.

Poza wszelką konkurencję - w tym również i za granicą - jest zbiór powojennego literaturoznawstwa zagranicznego. Ze zbiorów specjalnych szczególną wartość ma bogata kolekcja ikonograficzna, kompletowane w mikrofilmach rzadkie czasopisma literackie XX wieku, zaczątek zbiorów fonograficznych obejmujących autorecytacje poetów polskich oraz szereg unikalnych dzieł w stosunkowo szczupłym zbiorze starych druków.

Z usług Biblioteki korzystają naukowcy, redakcje, studenci, specjaliści różnych rodzajów z wszelkich dziedzin humanistyki, instytucje kulturalne, biblioteki centralne, oraz mniejsze placówki biblioteczne usytuowane na terenie całego kraju (tych ponad 200).

Biblioteka od lat boryka się z trudnościami lokalowymi. Aby uniknąć najdotkliwszego dla czytelników wycofywania z obiegu nowych nabytków, w 1975 roku wytypowano m.in. szereg tytułów czasopism (rzadziej czytanych) i po przeprowadzeniu rozpoznania w dużych bibliotekach warszawskich wycofano z udostępniania te, które znajdowały się w innych publicznych księgozbiorach (w sumie 268 tytułów w 5000 woluminów). Starania o lokal zyskały nową siłę przekonującą i w latach 1976-1977 Biblioteka otrzymała nie tylko powierzchnię magazynową, ale również pomieszczenia, do których można było przekwaterować z magazynu pracownie biblioteczne. Pozwoliło to bardziej racjonalnie i przejrzysto ustawić zbiory, odblokować wycofane czasopisma, a przy okazji jeden z magazynów o najsłabszych stropach przeznaczono na księgozbiór podręczny do użytku czytelników. Uzyskano również rezerwę na nowe nabytki w ciągu następnych trzech-czterech lat.

Dużym wysiłkiem różnych służb Instytutu i znacznym kosztem uzyskano właściwie tylko minimum: możliwość korzystania ze zbiorów w ciągu następnych kilku lat. Znaczny spadek liczby gromadzonych książek (z prawie 5000 do poniżej 3000 rocznie w 1976 roku, czyli jak przed 1963 rokiem) i czasopism (z prawie 500 tytułów do poniżej 420 w 1981 roku, czyli jak przed 1971 rokiem) nieco odwłóknął kolejny kryzys, ale już w bieżącym roku całkowite zapełnienie magazynów zmusi od nowa do wybierania jakiegoś mniejszego zła. Poczyniono wprawdzie przygotowania do selekcji zbiorów rejestrując systematycznie częstotliwość wypożyczeń poszczególnych pozycji, ale warto ją przeprowadzić dopiero po szczegółowym sformułowaniu zasad gromadzenia. Zbiory humanistyczne o tej randze muszą rozrastać się w nieskończoność. Dlatego trudno uznać za pomyślną perspektywę chronicznych nie-

dostatków lokalowych, trwałej prowizorki i niepewnych drobnych podbojów terytorialnych.

Sprawą, której poświęcono w ostatnich latach najwięcej uwagi w pracy bibliotecznej, było usuwanie luk w opracowaniu zbiorów. Ukończono szereg przedsięwzięć wcześniej zainicjowanych: w 1976 r. inwentaryzację starych druków (zewidencjonowanych poprzednio w sposób prowizoryczny), rękopisów ze zbiorów własnych z wyjątkiem dziesięciu sylw łacińskich (rękopisy Fundacji J. i J. Michalskich są ujęte w opisach skróconych) i mikrofilmów gromadzonych przed przyjęciem zasady szczegółowego opisu katalogowego, a w 1978 roku - opracowanie wycinków z dawnego zbioru Towarzystwa Literatów i Dziennikarzy. W 1980 roku rozpoczęto opracowanie zespołu około 200 ciągłych katalogów antykwarycznych ze zbioru Fundacji. Praca na ukończeniu. W ten sposób zostały włączone do obiegu czytelniczego grupy zbiorów, które dotychczas mogły być wykorzystane w ograniczonym stopniu.

Jeszcze w 1976 roku zlikwidowano ostatnie kłamry odrębnego katalogu książek pochodzących z Gabinetu Filologicznego im. Gabriela Korbuta i wszystkie druki zwarte zostały ujęte w jednym ciągu alfabetycznym. W latach 1978-1981 korygowano także katalog portretów ze zbiorów ikonograficznych Fundacji (praca przerwana). Ta bogata (ponad 5000 pozycji) kolekcja podobizn wybitnych osobistości z różnych dziedzin działalności publicznej - głównie z XIX wieku - jest skatalogowana w całości, ale występują niekonsekwencje w pisowni nazwisk osób portretowanych i zakłócenia porządku alfabetycznego. W 1979 roku rozpoczęto systematyczne ujednolicanie katalogu alfabetycznego. Dotychczas przejrzano trzecią część katalogu systematycznie poprawiając dostrzeżone błędy.

Przedsięwzięcia powyższe podejmowano w przeświadczeniu, że

informacja o zbiorach, jaką dysponuje czytelnik, posiada luki, że wszelkie źródła tej informacji (katalog, wystawki nowości, wykazy nabytków) mogą nie zapewnić niezawodnego dotarcia do poszukiwanej pozycji. Dlatego też usiłowano przez dwa lata przygotowywać co tydzień kserograficzne odbitki spisów treści - "current contents" - bieżących numerów wybranych czasopism zagranicznych. Na skutek przyczyn niezależnych od Biblioteki zaniedbano z żalem tego pożytecznego przedsięwzięcia. Jednocześnie prowadzono prace nad przebudową katalogu rzeczowego. Powstawał on w latach 1955-1963 na podstawie systematyki dziesiętnej nieodpowiedniej dla biblioteki o wąskim profilu - i był następnie częściowo doskonalony bardziej pod naciskiem materiału niż w wyniku przyjęcia jakiejś jednolitej koncepcji systematyzacji. Usiłowano dopracować się takiej koncepcji i w 1977 roku ukończono nowy schemat układu rzeczowego, wprawdzie metodologicznie niekonsekwentny, ale ujmujący w spoisty sposób dziedziny wiedzy reprezentowane w zbiorach. W wypadku, kiedy występuje znaczny dystans znaczeniowy między nazwą działu, do którego trafia książka, a jej tytułem, kiedy tytuł nie informuje dostatecznie o jej zawartości, stosuje się informację analityczną.

Realizacji jakichkolwiek dalszych przedsięwzięć w tej dziedzinie przeszkadza nie dająca się opanować - choć zrozumiała w świetle realizowanej polityki płacowej - płynność kadr w Bibliotece. Główny wysiłek z konieczności kieruje się na szkolenie nowych pracowników, wprowadzanie ich - ciągle od nowa - w obowiązujący u nas system informacji o zbiorach, zapoznawanie się ze specyfiką księgozbioru. Stąd brak dalekosiężnych planów i jasnych perspektyw.

-----

¹ Zob. I. Sieradzki: Biblioteka Instytutu Badań Literackich. BP z. 50/1973 s. 39-47.